

Протягом віків Запорізька Січ відігравала важливу роль у боротьбі проти агресії з боку Криму та Туреччини. Однак, після підписання Кучук-Кайнарджійського мирного договору в 1774 році і виходу Росії до Чорного моря була усунена загроза з боку Кримського ханства. Запорізька Січ втратила своє попереднє значення прикордонного форпосту щодо Криму. Це дозволяло урядові поставити питання про негайну ліквідацію запорізького козацтва і зруйнування Січі.

Отже, ліквідація Запорозької Січі стала однією з найважливіших подій української історії другої половини XVIII ст. Подальше дослідження окресленої теми полягає у вивченні історії Запорозької Січі з залученням достовірної джерелознавчої бази, яка міститься в опублікованих архівних зібраннях.

Колісник П.М.

НТУ «ХП»

ДІЯЛЬНІСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. – ВАЖЛИВА СТОРІНКА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Культурні здобутки українського народу є складовою культури людства. В культурі будь-якого народу значне місце посідає історія церкви цього народу. Тривалий час поза увагою дослідників залишалася діяльність греко-католицької церкви в Північній Америці кінця ХІХ – початку ХХ ст. Ця сторінка культурного життя нашого народу не вивчалася в Україні, бо в 1946 р. УГКЦ була ліквідована більшовицькою владою. Переслідувалася всяка згадка про цю церкву.

Виникнення УГКЦ було результатом активізації європейських геополітичних процесів і в першу чергу – польських державно-католицьких кіл. З часом УГКЦ перетворилася на дуже впливову силу в обстоюванні ідентичності українства і його культурного піднесення.

Початком організації переселенців на теренах США вважається 1886 р., коли до Північної Америки приїхав перший греко-католицький священник Іван Волянський. За короткий період йому вдалося зібрати парафії розпорощених русинських емігрантів греко-католиків. Він виступив засновником поселенських братств, які згодом були об'єднані в «Союз русинських братств Америки». Закладалися русинські крамниці, створювалися культурницькі осередки. Зусиллями І. Волянського засновано періодичне видання «Америка». Активізація культурницького руху русинів виявилася в створенні театральних труп, церковних хорів, оркестрів, відкритті читалень.

У 90-х рр. ХІХ ст. прогресивна культурницька діяльність греко-католицьких священників зіштовхнулася з деструктивною поведінкою групи новоприбулих служителів церкви. Вони привезли за океан із Австро-Угорщини цілий букет релігійних, ідейно-теоретичних та політичних суперечностей, якими було переповнене суспільне життя українства напередодні революційних зрушень ХХ ст.

В релігійному житті українців виник рух за створення «незалежних» і «протестантських» церковних громад, що негативно вплинуло і на культурницький бік життя емігрантського суспільства. Перед українською спільнотою постали складні завдання піднесення на новий рівень патріотичної роботи в громадських об'єднаннях. Усуненню негативних явищ у суспільному русі емігрантів сприяла пасторська діяльність митрополита Андрея Шептицького. Його мудре слово не тільки зупинило руйнівні процеси в церковному житті, а й сприяло наповненню патріотичним змістом культурницької діяльності громадських організацій переселенців. Доленосні події в Україні вони почали сприймати як те, що стосується безпосередньо кожного з них. 31 квітня 1917 р. був проведений «Український день». Зібрані на цьому заході кошти були переказані до Києва на потребу Центральної Ради. Ця акція засвідчила вияв соборності української спільноти, що волею долі мала шукати кращого життя за межами своєї батьківщини.

Отже, на прикладі діяльності греко-католицької спільноти північноамериканських українців ми бачимо, як культура виховує патріотизм людини. Тому треба знати всі сторони буття свого народу.

Колянчиков В. С.
НТУ «ХП»

ВІЙСЬКОВІ ЗВИЧАЇ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

Запорозьке козацьке військо сформувалося в середині XVI ст. в середній течії Дніпра, на незайманій території Запорожжя, розташованій на кордонах Речі Посполитої, Кримського ханства і Московського царства. Козаки були досить вмiлими, розумними та відважними вояками, коли козацьке військо виступало в похід суходолом, то воно подiлялось не на курені, а на полки, і кожен із них складався з трьох-чотирьох куренів або охочих козаків від усього коша. На ворогів запорожці кидалися відразу, в бойовищі були дуже рухливі і, щоб менше втрачати товариства, не били всією силою на ворожий табір, а завжди обходили його з боків і навіть із тилу. Зустрiвши значно переважаючого чисельністю ворога, козаки ставали до оборони. Щоб стримати чужу кінноту, вони обгороджували табір возами, відстрілювались з мушкетів, тримаючись на місці по кілька тижнів. Якщо вороги дуже насадили, то запорожці розташовували вози в кілька рядів, і доки передня лава стріляла, задні лави набивали рушниці та передавали зброю переднім. У таких таборах козаки відбивали вдсятеро більшу татарську силу, а коли ті, втративши чимало людей, знімали облогу й відступали геть, запорожці відразу ж сідали на коней і наздоганяли татар. Великі бої запорожці не розпочинали враз. Щоб краще вивчити ворожий стан та виманити ворога на свої засідки, козаки висилали охочих товаришів на герць, і ті, наблизившись до супротивника, викликали його богатирів битися один на один. Роздратовані герцями вороги здебільшого люто кидалися на козацький табір, а тут їх зустрічали такою «залізною квасолею», що все поле навкруги вкривав ворог трупом.